

**Prvi maj 1971
nova etapa
v boju proti
fašizmu in reakciji**

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34131 Trst - Ulica Capitolina, 3
Telef. 744-046 / 744-047

DOPISNIŠTVO za goriško pokrajino:
34170 Gorica - Ulica Locchi, 2
Telef. 24-36

NAROČNINA: Letna 1.000 lir, polletna 550 lir
Poštni tekoči račun: Trst 11/700

Obnovljena izdaja - Leto XXIII - Štev. 7 (771)

TRST - 28. aprila 1971

Posamezna številka 50 lir

Quindicinale Sped. in abbonam.
Petnajstdnevnik Postale - Gruppo II

NAJ ŽIVI PRVI MAJ!

Tudi nazorno, v zgodovini, čutimo, kako naš najlepši praznik, Prvi maj zrcali v sebi dvig delavskega razreda na svetovno pozornico, kako se pne proti luči, k svobodi v miru in enakopravnosti. Od čikaških vislic, v prejšnjem stoletju, ko je bil praznik trpke solidarnosti, redkih črnih in rdečih zastav krvi in tuge, do Prvih majev boja in stavk, proti vojni, proti fašizmu, za zrušenje fašizma. V spominih nam ostaja, v tej zgodovinski rasti, tisti lepi Prvi maj, ko so strojnice zadnjič zaregetale in nato utihnile v Evropi, ki je bila vsa drugačna.

Potem so bili spet Prvi maji boja in praznovanja. Postal je državni praznik dela, praznik, ko so tudi v meščanskih republikah, ki se tresejo zaradi rastoče napečenosti razrednega spopada, preplavile ulice rdeče zastave množic.

Te množice postavljajo svojo kandidaturu pred vsemi, odprto in jasno, za novo oblast.

Republika sloni na delu. Piše v ustavi, ki jo je Italiji dal 25. april zmage partizanov. In delo terja svoje mesto v republikah.

Prvi maj opozarja, z vso silo, kakovost in ceno te kandidature. Mi, delovni ljudje, bomo uveljavili svojo vodilno vlogo in jo uveljavljamo, ko združujemo okoli svojih predlogov tudi druge sloje, večino ljudstva.

Okoli svojih predlogov. Boj za korenite spremembe italijanske družbe, ni več le skupek zahtev ene ali treh sindikalnih central rimski vladi, temveč potres, ki ga ustvarjajo vsi sloji, od delavcev kovinarske industrije, uradnikov, študentov, kmetijskih dninarjev do malih posestnikov, trgovcev in obrtnikov.

Ustvarja se zavezništvo političnih sil, ki odražajo ta del družbe: komunisti, katoličani, socialisti. In če vlada, predvsem KD in socialdemokracija, zagotavlja, da ni sedanjemu zmernemu ravnotežju alternative, tedaj je to res do neke meje: alternativa je prav ta potres, so reforme z

vso njihovo prodornostjo in silami, ki jih ženejo naprej.

Tako, v tem nastopu, kali delavstvo svojo zgodovinsko vlogo, ko prerašča svoje materialne zahteve in izraža predvsem koristi vse družbene skupnosti. Skratka, ko delavski razred uteleša v sebi in svojem političnem programu splošne koristi vsega naroda.

Na svoje zastave je ljudstvo, napredni del naroda, ki je večina, napisalo: svoboda.

Svoboda na delu, svoboda v šoli, svoboda v vojski. Svoboda, ki je vstopila v naša mesta skupaj s partizansko vojsko, z Apeninov, s karnijskih vrhov ali s Trnovskega gozda, primorskega Krasa in Istre.

Zato bo 1. maj letos še posebej nova etapa v boju proti fašizmu. Ko bodo množice preplavile trge v mestih, bo lahko vsakomur jasno, da je reakcija osamljena in lahko le s trepetajočim besom zre z oken «Confindustrie» in ostalih brlogov desnice na svoj moralni, politični in zgodovinski poraz.

Svoboda ni popolna, če ni splošna. In ko se spominjamo prve svobode izpred 26 let, tedaj moramo nujno pomisliti, da ne smemo, ker nismo, biti sami. Naš program mora prej ko slej biti prizadevanje, da bo — kot nekoč v Trstu in v Gorici, v Milanu in Genovi — korakalo ljudstvo z radostjo svobode v obeh po ulicah Aten, Madrida, Lizbone, Sajgona, Phnom Penha, Vientiana, Buenos Airesa in Ankare.

Demonstracije proti vojni

V Združenih državah Amerike se širi odpor proti vojni. Pomembno je zlasti dejstvo, da se protestnih manifestacij proti «umazani vojni v Vietnamu» udeležuje čedalje večje število povratnikov iz vietnamske kalvarije.

Na samem začetku tritedenskega programa protestov so se vojni veterani napotili na vojaško pokopališče Arlington. Ker demonstracija na pokopališču ni bila dovoljena, so veterani pred vrati pokopališča položili vence s sporočilom, naj jih dajo na grob neznanega ameriškega vojaka v čast Američanom in prebivalcem Indokine, ki so padli v bojih.

Prav tako je bila že na samem začetku programa mirna demonstracija pred Belo hišo v Washingtonu. Skupino vojnih veteranov sta vodila dva hudo poškodovana invalida, 20-letna fanta, ki sta pustila nogo v Vietnamu. «Za naju je prepozno», sta dejala, «a prišla vsa, da bi preprečila, da se še drugim mladim ne bi zgodilo kaj takega».

Še vedno čakamo na odgovor predsednika rimske vlade

Kmalu bo poteklo pet mesecev od dneva, ko jo bila odposlana enotna spomenica Slovencev

Kmalu bo poteklo pet mesecev odkar smo slovenski predstavniki poslali predsedniku vlade, posl. Colombu, enotno spomenico in obenem izrazili željo, da bi čimprej sprejel delegacijo slovenske narodnostne skupnosti z namenom, da bi mu ta podrobno obrazložila spomenico in predlagala vladne ukrepe za popolno uresničenje in zaščito narodnostnih, gospodarskih, kulturnih in socialnih pravic Slovencev v vsej deželi in to brez najmanjše razlike med pokrajinami. Taki globalni ukrepi bi morali težiti k odpravi dolgotrajne krivice in poravnati škodo, ki so jo Slovenci utrpeli ter jim zagotoviti za prihodnost vsestranski svobodni razvoj na vseh področjih življenja.

Vsi vedo, da je spomenica izraz volje in želja vseh Slovencev, bodisi tistih, ki imajo kritično stališče

do leve sredine, kakor tudi tistih, ki so v državnem ali deželnem in krajevnem merilu njen sestavni del, in ostalih, ki sodelujejo in podpirajo obstoj take politične formacije, da ne govorimo, še o gospodarskih, in kulturnih organizacijah. Zato se nam zdi tembolj nekorektno, da se ministrski predsednik osebno ni čutil do danes dolžnega, da bi potrdil prejem spomenice in povabil slovensko delegacijo na razgovor. Tako ravnanje, ki enostavno ignorira prošnjo za rešitev življenjskih vprašanj narodnostne manjšine, spravlja v slabo luč pred manjšino samo in demokratično javnostjo predsednika samega in celotno vlado.

Tako kritiko je nemogoče odpraviti z izgovorom čes, da je Colombo pooblastil enega od državnih tajnikov, da prouči zadevo in izbere dopolnilne podatke in informacije, ki bi lahko služili za razgovor z delegacijo. Še manj je ta zakasnitev upravičena, ker podtajnik ni izvršil sprejete dolžnosti in je bila ta kasneje dodeljena prefektu dr. Cappelliniju. Vendar pa nam ni znano, kako in kdaj je Cappellini to nalogo izvršil. V ta namen je Cappellini povabil na razgovor slovenske predstavnike, a delegacija se ni spustila v širši pogovor, temveč se je omejila prositi prefekta, naj urgira v Rimu, da bi bila tam sprejeta. Tako stališče, seveda, ni bilo všeč Cappelliniju, toda delegacija je imela mnogo razlogov, da se je tako ravnala in med te spada tudi negativno stališče prefekta do problemov slovenske manjšine.

Kljub zakasnitvi sprejema delegacije v Rimu in drugim negativnim pojavom, od 3. decembra dalje, ko je bila spomenica odposlana, smo beležili tudi nekaj pozitivnih in pomembnih dogodkov, vsled katerih,

če ne bi imeli v preteklosti vedno in samo negativne izkušnje, bi si lahko upali trditi, da se kažejo možnosti vsaj za rešitev nekaterih vprašanj slovenske manjšine. Konkretno smo pa še vedno zgolj pri izražanju dobre volje.

Komunisti smo vedno trdili, da predstavljajo vprašanja svobodnega razvoja in zaščite pravic slovenske narodne manjšine preizkusni kamen za italijansko demokracijo, in da je borba za narodnostne pravice nedeljiva, da je tesno povezana z borbo, ki jo vodijo po vsej državi delavske in ljudske množice, in med temi tudi Slovenci, za rast in razvoj demokracije, za gospodarski preporod in za socialne reforme. V tem okviru smo trdno prepričani, da vprašanja manjšine spadajo v pristojnost države, v kateri manjšina živi.

V tem prepričanju smo vselej odklanjali kakršenkoli poskus reševanja problemov v obliki sporazumov med državama, kjer se konča z reciprociteto, katera pride v poštev lahko za druge odnose med državami ne pa za zaščito manjšin. To vendar ne pomeni, da odklanjamo, temveč spodbujamo in pozdravljamo čimtesnejše stike in sodelovanje med manjšino in matično državo na vseh možnih področjih. Iz tega razloga je slovenska narodna skupnost dolžna nadaljevati enotno borbo za svoje pravice in sicer v okviru načel ustave in posebnega statuta naše dežele in s podporo vseh resnično demokratičnih Italijanov. Kako naj se ta vprašanja rešijo, smo komunisti povedali, ko smo predložili zakonski osnutek za pravno priznanje in zaščito slovenske manj-

DUSAN LOVRIHA

(Nadaljevanje na 4. strani)

25. april - obletnico zmage protifašističnih sil in osvoboditve - so letos izredno slovesno proslavili v vsej deželi. Osrednja proslava v Trstu je bila v Rižarni. Proslavo je priredila pokrajina ob sodelovanju enotnega protifašističnega odbora. Na njej so govorili: predsednik pokrajine Zanetti, državni podtajnik Toros in Albin Bubnič. Slednji je govoril v slovenščini. (Gornja slika: svečanost v Rižarni).

Ob petdesetletnici KPI

Vladimir Gortan

Boj zatiranih narodov in narodnih manjšin proti zatiralcem more biti uspešen le če je združen z bojem, ki ga bije proletariat proti kapitalizmu

DELO - glasilo KPI, ki je pod fašizmom izhajalo v ilegali in so ga tovariši naskrivaj širili med našim ljudstvom, je po umoru istrskega rodoljuba Vladimira Gortana objavilo naslednji članek:

Dne 17. oktobra 1929., leto dni potem, ko je bil po nalogu izrednega sodišča ustreljen italijanski delavec Michele Della Maggiora, je bil ustreljen v Puli tudi po nalogu izrednega sodišča hrvaški kmečki sin tužne Istre, VLADIMIR GORTAN.

Oba sta zagrašila enako dejanje. Michele Della Maggiora, ves prevzet od trpljenja, v katero je pahnil fašizem ves italijanski proletariat, se je v boju za ta proletariat poslužil orožja in je v silobranu ubil fašista. Vladimir Gortan, istrski kmečki sin, prevzet od neskončnih krivic, ki jih je fašizem povzročil in jih vsak dan povzroča slovenskemu in hrvaškemu prebivalstvu v Julijski krajini, je v imenu tega ljudstva sprožil orožje in je ubil. Oba junaka sta svoje maščevanje plačala s svojo krvjo.

Kakor Michele Della Maggiora, tako je tudi Vladimir Gortan naš človek, sin našega delavsko-kmečkega ljudstva. Kri naše krvi so vsi, ki žrtvujejo svoje življenje, svojo prostost za ideale, ki jih more uresničiti in jih bo uresničil le proletariat.

Istrski delavci v Puli so poskrbeli za to, da je med razpravo pred izrednim sodiščem proti Gortanu in tovarišem zmanjkala luč. V temi je bilo vrženo v dvorano polno listkov proti Mussoliniju in proti fašizmu. Na dan, ko je bil Gortan ustreljen, je njemu na čast zaplapolala nad pulskim mestom velika rdeča zastava, znamenje boja, znamenje bodočih zmag.

Vladimir Gortan je naš, ker je bil član našega proletarskega razreda, našega delavsko-kmečkega ljudstva.

Kaj je gnalo Gortana v smrt? Kdor hoče to vedeti, mora poznati krivice, ki jih je fašizem prizadejal slovenskemu in hrvaškemu ljudstvu v Julijski krajini. Kdor teh krivic ne pozna, se mu lahko zgodi, kakor se je zgodilo socialdemokratu, da sodi Gortana kot navadnega zločinca.

Istrski kmetje in delavci živijo v taki duševni in gospodarski revščini, kakršne niso poznali za časa Avstrije. Pomanjkanje dela v industrijskih in trgovskih središčih je prisililo kmečke sinove, da so ostali doma brezposelni in da ne morejo pomagati navadno obilni kmečki družini, ki ne more živeti od dohodkov poljedelskega dela. Ti brezposelni sinovi, namesto da bi pomagali, morajo živeti na račun svojih revnih družin in tako množe revščino med kmečkim prebivalstvom.

Davki, ki jih je poljedelskemu ljudstvu naložil fašistični režim, uničujejo poljedelstvo in spravljajo kmečka gospodarstva na boben. Še tisto malo, kar kmet pridelal, ne more prodati, ker je

zaprta meja s tistimi deželami, kamor je naš kmet pred vojno prodajal svoje pridelke, z ostalimi italijanskimi deželami pa ni mogoče tekmovali. Obdelovanje zemlje v Istri in v Julijski krajini sploh je težje in dražje kakor v starih deželah Italije. Fašizem je kmeta in delavca Julijske krajine in Istre gospodarsko uničil.

Nadalje je fašizem uničil vse slovenske in hrvaške šole, izgnal in razpršil vse slovenske in hrvaške šolnike. Prepovedal je izdajanje slovenskih in hrvaških časopisov in knjig. Razpustil je vsa slovenska in hrvaška politična, kulturna, gospodarska in športna društva. Prepovedal je v cerkvah slovenske in hrvaške pridige.

Prepovedal je vsako zabavo, vsako veselico, vsako petje v domačem jeziku.

Tiste, ki so se temu fašističnemu početju uprli, je kaznoval na dolge deset in deset letne za-

porne kazni ali jih je konfiniral na nezdrave južno-italijanske otoke.

Uničil je mrežo gospodarskih organizacij in pokradel denar iz kmečkih hranilnic in posojilnic. Občinam je vsilil fašistične župane in je končno prisilil slovenske in hrvaške ljudi, da poitalijančujejo svoja imena.

Požgal, upepelil je cele vasi. Segotiči, Marezige, Krn in mnogo drugih imen bo ostalo v zgodovini junaškega upora slovenskih in hrvaških delavcev in kmetov proti fašističnemu nasilju.

Slovenski in hrvaški delavec in kmet sta preko svojih narodnih in krščanskih strank spočetka prosila. Upala sta, da bodo svetniki izprosili pri fašizmu usmiljenje. Ni bilo pomoči. Ni bilo usmiljenja. Bil je boj; boj, ki ne pozna usmiljenja in ne izbira sredstev.

V tem boju se je oglasila komunistična stranka, ki je poklicala slovensko in hrvaško ljudstvo na upor. Kaj naj naredi zatirano ljudstvo, ko mu vsa mirna politična sredstva in vse prošnje ne pomagajo do pravice? Prišel se je boj; ta boj se nadaljuje in se bo nadaljeval do popolne zmage.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Naslovna stran ilegalnega DELA šte 9., ki je izšlo decembra 1929. En izvod te številke lista, ki je bil razmožen na ciklostil, je shranjen v državnem arhivu v Rimu. Fotokopijo nam je odstopil sen. Sema.

Brez boja ni zmage

Pred vojno je delalo v škledenjskih plavžih pri Trstu nad 5.000 delavcev, sedaj je tam zaposlenih komaj 2400 delavcev, ki delajo v treh izmenah. V glavnem so to Slovenci iz bližnje okolice in Italijani z Jugo. Pri izredno težkem delu, kakršno je v plavžih sploh, ne zaslužijo niti 18 lir na dan. Delajo po 8 ur in morajo nakladati in razkladati premog obdani od strupenega prahu in v silni vročini. Kvalificirani delavci, katerih je okrog 300, so nekoliko bolje plačani.

Agitacija v teh plavžih je bila vedno težka reč. Ravnateljstvo je vsako agitacijsko delo s silo zatrla.

Toda slovenski in italijanski težaki čutijo potrebo po organizaciji in sicer po resnično razredni organizaciji, zavedajoč se, da fašistični sindikat pomaga gospodarjem in izkorišča delavce.

Ti delavci, vsi delavci imajo skupen interes, da na sploh zboljšajo svoj položaj in položaj svojih družin.

18 lir na dan je premalo, 8 ur dela med nezdravim prahom je preveč! Zato, da dosežejo boljši položaj se bodo organizirali v skupine Splošne delavske zveze, ki se bori proti fašizmu in proti vsem izkoriščevalcem.

Vsak delavec naj se zaveda, da brez boja ni zmage!

Vsi delavci naj se zavedajo, da fašizem, kapitalizem, izkoriščanje sploh, vse to ne bo umrlo samo od sebe, ampak morajo delavci vse to premagati z vztrajnim bojem. Vsak dan boja nas približa k zmagi. Boj pa mora biti organiziran.

Pristopite torej v skupine, ki jih ustanavlja Splošna delavska zveza.

Delo, št. 9.1929.

IZ KULTURNE KRONIKE

Obisk iz Trbovelj

Delavsko prosvetno društvo Svoboda II iz Trbovelj je ponovno gostovalo na Tržaškem. V soboto 17. aprila je gostovalo v Trebčah, v nedeljo 18. aprila pa v Križu. Program, s katerim se je predstavilo je bil posrečen in je publiki zelo ugal. Nastopila sta mešami pevski zbor in moški oktet, ki ju vodi prof. Stane Ponikvar.

DPD Svoboda II iz Trbovelj že več let sodeluje s PD Vesna iz Križa, Tokrat je trboveljska Svoboda II. navezala stike tudi s PD Primorec iz Trebč. Kaže, da se bo sodelovanje še bolj razširilo.

Tako v Trebčah kot v Križu so goste iz Trbovelj toplo sprejeli. V Trebčah jih je v imenu društva pozdravil podpredsednik Renato Kralj, v Križu pa predsednik Boris Košuta.

Dolinski zbor na Koroškem

V soboto 17. aprila je moški pevski zbor prosvetnega društva Valentin Vodnik iz Doline gostoval v Šentjanžu, v nedeljo 18. aprila pa v Radišah na Koroškem. Koroški

Resnica o 27. marcu 1941

Trideset let je minilo od takrat, ko je jugoslovanska kraljevska vlada podpisala pristop k paktu Osi, katerega jugoslovanski narodi niso priznali. Trideset let je minilo tudi od takrat, ko je kraljevska vlada kapitulirala in ko so sile Osi (nacisti in fašisti) vdrle v Jugoslavijo.

Postavlja se vprašanje, kdo je dal pobudo in organiziral prevrat in kakšna je bila vloga ljudstva in Komunistične partije Jugoslavije pri tem.

Na to vprašanje odgovarja *Komunist, glasilo ZKJ*, s člankom izpod peresa Vojmira Kljakoviča. Iz tega članka povzemamo naslednje:

«Ideja o državnem udaru v Jugoslaviji je mnogo starejša, kakor običajno mislimo, vendar so njeni vzroki drugače. Šele 27. marca 1941 se je s pojavom novih dejstev ta težnja uresničila.

Usmeritev vlade Dragiše Cvetkoviča k silam Osi je dosegla vrhunec 25. marca 1941 na Dunaju, ko je bil podpisan protokol o pristopu k paktu. S tem dejanjem so vsi vedeli pri čem so: Cvetkovičeva vlada, kraljevo namestništvo, buržoazni politiki, vplivni tuji krogi, vojska in tudi Komunistična partija Jugoslavije.

Odpor ljudstva proti silam Osi je nudil moralno podporo organizatorjem akcije za zrušitev vlade, podpisnice pakta, vendar pa tisti, ki so zrušili vladu niso poiskali nikakršne opore v ljudstvu.

Samo Komunistična partija Jugoslavije se je, zvesta svojim načelom, popolnoma naslonila na ljudstvo in krenila v boj za uresničitev pravic ljudstva.

Ze na svoji peti ysedržavni konferenci, oktobra 1940 je Komunistična partija Jugoslavije nedvoumno pokazala, da nasprotuje zunanje-politični usmeritvi vlade. Takrat je bilo sklenjeno, da se mora partija odločno bojevati proti temu, da bi se Jugoslavija, s pomočjo agentov sil Osi, spremenila v kolonialno območje Osi za vojno 'do popolne ekonomske izčrpanosti in osiromaše-

nja narodov Jugoslavije'. Razen ostalega, kakor je dva meseca kasneje izjavil Tito je bila partija usmerjena v 'boj proti pritegnitvi Jugoslavije v imperialistično vojno na strani Velike Britanije in Francije... in v boj proti kapitulaciji pred silami Osi in proti pristopu Jugoslavije k trojnemu paktu'.

Ko se je v Beogradu zvedelo, da odpotuje predsednik vlade Cvetkovič na Dunaj z namenom, da podpiše trojni pakt, je pokrajinski komite KPJ za Srbijo objavil razglas, v katerem je med drugim pisalo:

'Vlada pripravlja izdajstvo. V nekaj dneh bo podpisan trojni pakt, ki pomeni sramoten konec naše svobode in našega naroda. Prvič v naši zgodovini bi pokleknil pred tirani in na kolenih utonili v sramoti in suženjstvu. Vsakdo naj izpolni svojo dolžnost... Hočemo vladati nacionalne sloge in obrambe...'

Demonstracije proti podpisu trojnega pakta, ki so se začele v Beogradu in se širile po ostalih mestih skupaj z novico o pristopu Jugoslavije k paktu, je vodila KPJ.

O samem udaru je Edvard Kardelj zapisal:

'Udar je bil akcija prozabodno usmerjenih srbskih vojaških in političnih krogov. Imel je neposredno pobudo in podporo zabodne (predvsem angleške) obveščevalno-politične službe, ki je hotela s to akcijo preprečiti vključitev Jugoslavije v Hitlerjev potencial. Toda... udar je bil mogoč predvsem zato, ker je ustrezal nezadovoljstvu po vsej državi, ki ga je izzvala kapitulacija pred Hitlerjem'.

'27. marca 1941 je partija usmerjala demonstracije, tako je zapisal neki član pokrajinskega komiteja za Srbijo, in mnogi naši tovariši, do takrat v ilegali, so začeli javno govoriti. V vseh govorih so vzklikali gesla proti trojnemu paktu in za pristopitev na stran sovjetske zveze'.

27. marca 1941 je pokrajinski komite Srbije objavil letak, v katerem je med drugim rečeno:

'Delavci, prenehajte z delom! Meščani in mladina, na ulice! Vojski in oficirji, pridružite se ljudstvu!

Naj demonstracije ne prenehajo dokler se ne uresniči to, za kar se bojuje vse ljudstvo...'

Dva dni kasneje je CK KP Hrvatske naslovil hrvaškemu ljudstvu naslednji poziv:

'Delovni ljudje Hrvatske! Pojdite na ulice, združite se z vojski in odločno zahtevajte pakt o vzajemni pomoči s Sovjetsko zvezo, razpad trojnega pakta, demokratično svobodo političnega in sindikalnega organiziranja, zborovanj in tiska, takojšnjo ukinitve koncentracijskih taborišč, amnistijo za politične obsojence in pripornike.

Bojujte se za te zahteve in ne dopustite prelivanja krvi...'

Očitno je, da so od demonstracij in parol prešli na konkretne zahteve. Poleg drugega so posledice prevrata odprle nove možnosti za uveljavitev in vpliv ljudstva. Kardelj je v zvezi s tem zapisal, da je 'gibanje množic pokazalo, da ne gre več samo za spremembo zunanje-politične usmeritve in da se le-te ne bodo zadovoljile samo s spremembo režima; odločene so, da dosežejo globlje demokratične spremembe, ki ustrezajo težnjam in interesom ljudstva'.

27. marec 1941 je, kot je rečeno uvodoma, privedel jugoslovansko kraljevsko vladu in njen sistem do katastrofe in je pomenil začetek revolucionarnega gibanja, ki ga je vodila KPJ in ki je dobil razmah in vsebino v osvobodilnem boju jugoslovanskih narodov».

Dovolj je provokacij! KG skuša zagovarjati ustaške zločince

Potrebna je nenehna budnost protifašističnih sil

Komunistična partija in druge protifašistične sile so dolgo opozarjale oblasti na desničarsko nevarnost. Dolgo so pozivale, naj se izvedejo preiskave zaradi akcij fašističnih «komandosov» v Italiji. Šele potem, ko so skvadrstični bombni atentati povzročili žrtve in materialno škodo, se je ministrstvo za notranje zadeve odločilo, da izvede preiskavo na domovih nekaterih desničarskih skrajnežev v raznih italijanskih mestih.

Pregovor pravi, da kdor išče, najde. In res so našli. Orožje in drugo. Tako v Rimu kot v Neaplju, v Genovi in v Trstu. Našli so brzostrelke, naboje, razstrelivo ipd. Mimogrede so na domu znanega prvaka skrajne desnice, bivšega poveljnika zloglasne «X MAS», odkrili tudi načrt za državni udar.

Po dolgem oklevanju so pripravili nekaj oseb. A ne glavnega. Ta jim je ušel. Valerio Borghese je nemoteno zapustil svoje bivališče in okolje. Nihče ni niti z mezinem trenil za to, da bi preprečil njegov pobeg. Ni še znano, če so odkrili njegovo skrilišče, čeprav je od izginotja preteklo že več kot mesec dni. Preiskave so naenkrat prekinili, saj se o njih ne govori več. Zakaj? Ali merodajna oblast misli, da je odkrito vse orožje, ki so ga fašisti nakopili in poskrili?

Oblasti kažejo malo volje in prepočasne so. Niti o tistih stotinah oseb, ki so se decembra p.l. udeležile nekega shoda v Rimu, ki je bil v okviru priprav na državni udar, se ne ve ničesar. Kot je znano se je omenjenega shoda v Rimu udeležilo tudi nekaj oseb iz Trsta. Zakaj ne objavijo imen teh oseb? Niti ni jasno, kakšno vlogo je tedaj igral bivši tržaški župan Bartoli, ki je ravno tiste decembrske dni imel v Rimu izzivalno predavanje o «obrambi Jadrana».

V Trstu je policija «slučajno» našla kup orožja na domu desničarskega skrajneža, ki se imenuje Neami in ki je bil zapleten v proces v zvezi z atentatom na stanovanje znanega tržaškega protifašista prof. Schirrerja.

Na Pončani v Trstu je neki otrok našel ročno bombo. Ta je eksplodirala na pločniku. Na srečo se otroku ni nič hudega zgodilo. Kasneje so izvedenci našli še drugo ročno bombo. Kaže da se je obeh bomb hotel nekdo znebiti. Gre za brezbrzičnost cinika, ki mu ni mar za življenje človeka. Tudi dogodki na Pončani brezdvomno spadajo v okvir prevratniških načrtov.

Nerazumljivo je dejstvo, da v Trstu, še ni prišlo do načrtne preiskave. Dosti je bilo provokacij. Skrunili so spomenike padlim za svobodo, pomazali slovenske napise, odstranili nekatere dvojezične napise, napadli slovenske mladince, napadli so tovariša Vidalija. Tudi šoh arditov v našem mestu spada

v niz provokacij Pripravljali so načrt za množični fašistični nastop, ki pa ni uspel in so ga poskusili v Aquili. Že dalj časa se na kraških gmajnah vadijo fašistični komandosi.

V Trstu je znano leglo fašistov. Tu se je fašizem dejansko rodil in je vselej našel ugoden teren za provokacije in izgrede. Tudi zato je potrebna večja budnost. To bi morali upoštevati tudi čuvarji javnega reda in varnosti!

Medtem, ko je Neami še vedno na svobodi pa so bili aretirani pro-

tifašisti Canciani, Capotorto in Del Rosso. Skušajo jih postavljati na isto raven, kakor znane fašistične teroriste, ki so bili že kaznovani zaradi nasilnih dejanj. O napadalcu na tovariša Vidalija se še nič ne ve. Orožniki pa so izvršili preiskavo na sedežu anarhistov in na domovih nekaterih protifašistov, kjer seveda niso našli ničesar.

Pa še nekaj: v Trstu, mestu, ki je odlikovano z zlato medaljo odpornišva, oblasti dovolijo, da društvo «Ginnastica Triestina» priredi predavanje bivšega namestnika fašističnega federala, kasnejšega oficirja v službi fašistične «republike». In to predavanje naj bi spadalo v okvir proslav oboroženih sil!

Oborožene sile so poklicane, da čuvajo republiko in ustavo, ki sta se porodili v protifašističnem odporništvu. Zato je nesprijemljivo, da jih skuša «proslavljati» fašistični prvak. Nedopustno je tudi to, da predavanje fašista organizira društvo, ki prejema podporo iz javnih sredstev. Žalostno pa je, da se takega predavanja udeleži prefekt, ki v Trstu zastopa rimsko vlado.

Tudi spričo vsega tega je potrebno še enkrat poudariti pomen protifašistične enotnosti, pomen odločnega enotnega nastopa in nenehne budnosti vseh protifašističnih in demokracičnih sil ter pomen krepitev akcije za demokratizacijo državnega aparata in za izločitev fašistov iz njegove srede.

J. G.

«Katoliški glas» bi lahko, kot druge krati, jedko osvrknili zaradi njegovega pisanja in ga nadalje ignorirali, kot si tudi zasluži. Toda tokrat je stvar zelo resna, ker se s smrtnimi žrtvami ne gre šaliti, posebno še, ker je za temi žrtvami mnogo, premnogo.

V mislih imamo članek, ki ga objavlja št. 15 K.g. z dne 15.4.71 o «Ustaških nastopih na Švedskem». Za ustaške nastope razume uredništvo goriškega katoliškega tednika umor veleposlanika tovariša Roloviča in poskus umora njegove tajnice. Ves članek je en sam dokaz globoke zadrege pisca, ki z vsem srcem zagovarja ta gnusni umor, a noče tega iskreno povedati do zadnjega stavka, ko izbruhne z reko: «Kdor za meč prijema, bo z mečem pokončan» in pri tem odkrito piše, da misli na nekakešno zgodovinsko maščevanje za «pokole, ki so bili za

jugoslovanske komuniste nekaj naravnega»...

Da se pisec tega članka in tisti, ki mu ga je dovolil objaviti, vedeta kot fašista, je golo dejstvo in o njem ni vredno niti razpravljati. Nekega dne bosta dobila svoje. Resnejše je vprašanje, ki ga nameravamo postaviti: «Katoliški glas» je nekako poluradno glasilo goriške škofovske kurije in je zanj verjetno odgovoren goriški nadškof. Predvsem pa je zanj odgovorna slovenska duhovščina na Goriškem in Tržaškem, ki ga razširja vsako nedeljo, od doma do doma, ali pa kar naravnost pred cerkvami. In ta list si dovoljuje opravičevati uboj človeka! Razumemo, da lahko to naredi fašistično glasilo, nikakor pa ne list, ki nosi v naslovu besedo «katoliški». Vsak, tudi najmanj izobražen človek, pozna krščansko zapoved «ne ubijaj» in ve, da je umor zločin. Ima katoliški list pravico, da iz osebnih nagibov urednikov opravičuje zločinsko dejanje, ki se ga ne da opravičiti?

«Katoliški glas» berejo v glavnem verniki na Tržaškem in Goriškem in (če pišemo v cerkvenem jeziku) iz njega črpajo moralne nauke. Se pobujšujejo! («Kdor pobuša enega izmed teh malih, bi bilo bolje, da bi si navezal mlinski kamen za vrat in se potopil v globino morja», je zapisano v Sv. pisumu!).

Zato pa javno, preko teh stolpcev vprašujemo goriškega nadškega: ali ne nameravate preprečiti takega pisanja?

In vprašujemo vse slovenske duhovnike, ki so na Primorskem bili vedno na strani ljudstva: ali ne čutite gnusa v sebi, da s prižnice pridigate ljubezen do sočloveka in odpuščanje, pred vrati pa delite ljudem tiskan strup?

Končno postavljamo vprašanje voditeljem Slovenske skupnosti. Pa ne zato, ker bi radi iskali polemike zaradi polemike, temveč zato, ker ste nam tolikokrat zagotavljali, tudi preko tiskanih stolpcev, svoj iskreni in občuteni antifazišizem: dobro veste, da je K.g. zelo rado vaše glasilo. Če že ne SS, vsaj ene izmed njenih sestavnih delov, «Slovenskega ljudskega gibanja» v Trstu in goriške SDZ. Da je to res dokazuje nedavni inserat čez celo stran, ki mu je napisal uvodnik sam Drago Štoka, vaš deželni svetovalec. Dela vam volilno kampanjo, objavlja vsa stališča in vodi, na vas račun, polemike.

Ali se mu ne nameravate odreči? Mar ne mislite, da zasluži komentat o uboju jugoslovanskega veleposlanika vsaj protestno izjavo? Ne mislite, da bi vašim besedam o tem, da čutite s slovenskim ljudstvom, morala slediti dejanja?

V nasprotnem primeru nam, kljub vsem težnjam po dialogu in sporazumevanju, ne ostane drugega, kot odgovor, ki si ga bomo dali sami:

«Povej mi, s kom greš, in ti povem, kdo si».

**

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

KULTURNI DOM

V četrtek 29. aprila ob 20. uri

(Abonma mladinski v četrtek)

v petek, 30. aprila ob 20,30

(Abonma Red A)

v nedeljo, 2. maja ob 16. uri

(Abonma okoliški)

Vitaliano Brancati

RAFFAELE

(komedija v treh dejanjih

s prologom)

Prevod: dr. Niko Košir - scena:

Sveta Jovanovič - kostumi: Demetrij Cej - pesmi: Miroslav

Košuta.

Režija: Jože Babič

V petek, 30. aprila ob 15.30 in

18. uri v Katoliškem domu v

GORICI

GOSTOVANJE MLADINSKEGA

GLEDALIŠČA

IZ LJUBLJANE

Wilhelm Busch

CIPEK IN CAPEK

(zgodba o dveh malopridnih

dečkih)

Nestrpnost v športni dvorani

Opomin zaradi slovenskega pozdrava

V športni dvorani I.T.I. v Gorici je prišlo do dogodka, ki nas spominja na težke čase pod fašistično diktaturo, ko so nam pisali na vrata «Qui si parla soltanto italiano».

Ta večer sta se v omenjeni športni dvorani pomerili odbojarski moški ekipi Mladost iz Doberdoba in Dom iz Gorice. Ker sta obe ekipi slovenski, je jasno, da so se mladinci pozdravili v slovenščini. To pa je «razdražilo» predstavnika goriške odbojarske federacije, ki je izrecno zahteval od sodnika, naj pozdrav ponovi v italijanščini, tako v začetku kot na koncu tekme. Seveda je sodnik «ugodil» zahtevi predstavnika, ne glede na to, da so mladinci in prisotno občinstvo to ostro obsodili.

Ponovno je prišlo do kršenja naših nacionalnih pravic celo na športnem igrišču, kar nasprotuje tudi načelom italijanske republiške ustave. Zaradi tega dogodka je upravičeno ogorčenje goriškega demokratičnega prebivalstva. Obnašanje predstavnika odbojarske federacije je obsojno vredno. Tak človek ni vreden, da zastopa katero koli športno združenje.

Na žalost moramo ponovno ugotavljati, da ne gre samo za posameznega nestrpnega ampak za vodstvo goriške odbojarske federacije sploh. Goriška tehnična komisija FIPAV je namreč dne 12. t.m. poslala okrožnico

pokrajinskega delegata vsem odbojarskim ženskim in moškim ekipam, deželni odbojarski federaciji in pokrajinski federaciji sodnikov. V tej okrožnici omenjena komisija zahteva, da morajo vse ekipe pozdraviti izključno s «hip, hip, hip, urrà».

Športni društvi Mladost in Dom sta zaradi slovenskega pozdrava dobili opomin z zahtevo, da se «kaj takega» ne bi več ponovilo.

Do tega trenutka nam ni znano kakšno stališče je o tem dogodku zavzel deželni odbor odbojarske zveze. Ker do sedaj ni

prišlo do nobenega odgovora lahko smatramo, da se tudi deželni odbor strinja z goriškim. To pa bi bilo nedopustno!

In to se dogaja tik pred važno obletnico zmage nad nacifašizmom in po naštetih obljubah, iz prejšnjih in sedanjih let, da se bo začelo reševati naša manjšinska vprašanja i.t.d.

To je še en dokaz, da nas obljube ne smejo uspavati in da je za dosego in spoštovanje naših pravic potrebna odločna in enotna borba vseh Slovencev in demokracičnih sil v Italiji.

J. J.

Copia del COMUNICATO N°2 emesso il 9.4.1971 dal Delegato Provinciale di Gorizia

A TUTTE LE SOCIETA' MASCHILI E FEMMINILI PARTECIPANTI AI CAMPIONATI PROVINCIALI DI PALLAVOLO.

«Si ricorda alle società affiliate che il saluto da rendere alla squadra avversaria all'inizio ed alla fine dell'incontro è unico ed è il seguente: - HIP - HIP - HIP - URRA' -

Per quanto sopra, dopo i trascorsi avvenuti, si pregano tutte le società di attenersi al predetto saluto istituito dalla Federazione Italiana di Pallavolo.

Le società U.S. DOM e U.S. MLADOST vengono richiamate su ciò pregando che affinchè ciò non si verifichi più.

Il PAP di Gorizia si attenga alle disposizioni verbali emesse dalla I.T.I.

LA COM. TEC. PROV.

Okrožnica pokrajinskega delegata.

DRUŠTVO GLASBENIH PEDAGOGOV PRIMORSKE GLASBENA MATICA - TRST

V sredo 5. maja 1971 ob 18 uri v mali dvorani Kulturnega doma **REV IJA** solistov in ansamblov glasbenih šol Primorske Sodelujejo glasbene šole iz Tolmina, Nove Gorice, Sempetra, Ajdovščine, Idrije, Postojne, Hirske Bistrice, Sežane, Kopra, Izole, Pirana in šole Glasbene Matice iz Trsta.

S SOVJETSKO LADJO PO SREDOZEMLJU - OBISK V ALŽIRIJI IN TUNIZIJI

V okviru prireditev ob 50-letnici KPI poseben odbor organizira sedemdnevno vožnjo s sovjetsko ladjo Ivan Franko po Sredozemlju. Udeleženci iz dežele Furlanije-Juljske se bodo vkrcali v Genovi. Odhod bo 24. maja. Cena 75.000 lire.

Prijave sprejema federacija KPI v Trstu, Ul. Capitolina 3, telef. 74-40-46 ali 74-40-47.

Aretacija treh tovarišev

Fašisti niso bili kaznovani - Vsiljevanje teze o dveh ekstremizmih

Aretirani so bili tovariši Giorgio Canciani, ki je član federalnega komiteja KPI v Trstu, Gino Capotorto in Luciano Del Rosso. Vest o aretaciji je povzročila hudo ogorčenje v protifašističnih in delavskih vrstah. O zadevi je tajništvo tržaške federacije KPI objavilo sporočilo, v katerem poudarja, da aretacija tovarišev kaže, da policija in sodne oblasti skušajo za vsako ceno postaviti na isto raven desničarske skrajneže, ki so zakrivali nasilja, in člane naše partije.

Poročilo tajništva tržaške federacije KPI dalje pravi, da medtem, ko fašisti niso bili kaznovani zaradi napadov in posesti orožja in medtem, ko se ne izvaja zakon iz leta 1952, ki prepoveduje fašistične manifestacije, skušajo oblasti uveljavljati tezo o dveh nasprotujočih ekstremizmih, čeravno je povsem jasno, da demokratično zakonitost ogražajo desničarski skrajneži.

Tovariši Canciani, Capotorto in Del Rosso so bili izpuščeni na časno svobodo.

Protest kriških antifašistov

Antifašisti, zbrani na sestanku v Križu pri Trstu dne 20. aprila 1971, so vzeli v pretres sedanji politični položaj ter se zlasti ustavili pri analizi raznih fašističnih akcij, ki so se zvrstile v Trstu.

Med drugim so ugotovili, da se je v soboto, 17. aprila večja skupina desničarskih pajdašev zbrala v neki gostilni v Križu, se pozdravljala z rimskim pozdravom in prepevala fašistične pesmi.

Na to očitno fašistično provokacijo oblasti javne varnosti sploh niso intervenirale.

Zato antifasti ogorčeno protestirajo in zahtevajo potrebne ukrepe.

Obenem pozivajo napredne demokratične sile, naj ne strnejo v obrambo demokracije, svobode in pridobitev odporniškega gibanja, za kar so dali svoje življenje tudi številni vaščani iz Križa in za kar je vsa vas veliko prispevala.

Prvi maj v Števerjanu

Prosvetno društvo BRISKI GRIČ v ŠTEVERJANU bo tudi letos slovesno proslavilo prvomajske praznike. Letošnje prireditve bodo združene s proslavo 30-letnice ustanovitve Osvobodilne fronte. Prireditve se bodo začele 1. maja in se zaključile 9. maja. Vse prireditve bodo na DVORU.

1. maja ob 16. uri bo zborovanje pred spomenikom padlim. Govorila bosta dr. Aleš Bebler in senator Gianfranco Maris. Nastopila bosta tudi godba na pihala Kras in pevski zbor Jezero iz Doberdoba.

V nedeljo, 2. maja od 19. ure dalje plesna zabava. Ob 20.30 bo nastopila folklorna skupina France Marolt iz Ljubljane. Plesna zabava bo tudi 3., 6. in 9. maja. Igrali bodo ansamblji Fantje treh dolin, Briški slavček in I nobili.

V nedeljo 9. maja bo dan mladine. Ob 8.30 so na sporedu planinsko-orientacijski pohodi; ob 16. uri ženska odbojcarska tekma Briški grič - Mladost; ob 18. uri nastop mladih kotalkarjev ŠD Polet z Opčin.

Patrulja je streljala

Vojaške služnosti prinašajo deželi mnogo škode. To postaja čedalje bolj jasno. Zaradi teh služnosti so spodletele razne možnosti za ustvaritev pogojev za gospodarski razvoj. Spodletel je tudi protosinhrotron pri Doberdolu. Turizem ne more roditi tistih sadov, ki bi jih lahko rodil, če ne bi bilo toliko nesmiselnih omejitev.

Nesmisel pa privede celo do nevarnosti za življenje. Da je tako, nam potrjuje dogodek, do katerega je prišlo pred kratkim v nekem kraju blizu Ločnika na Goriškem. Fant in dekle sta ob neki stranski cesti ustavila avto. Bilo je zvečer. Nista izstopila z avta. Toda... nenadoma sta zapazila, da se jima nekdo bliža. Nista vedela, kdo je. Lahko bi bil človek s slabimi nameni. Vsakdanja kronika se pogosto ukvarja s podobnimi dogodki. Fant je pognal avto, toda v tistem trenutku se je zgodila, kar nista pričakovala. Počil je strel in zadel dekle. Kdo je streljal? Vojaška patrolja. In zakaj? Ker je

avto «parkiral» v bližini vojaških služnosti.

V zvezi s tem dogodkom je poslanec Lizzero naslovil vprašanje pristojnemu ministru. Toda to ni dovolj. Nujno je, da se okrepi akcija za revizijo vojaških služnosti, saj ne gre, kar je sicer razumljivo, le zaradi primera mladega para.

Predavanja o OF

Slovenska prosvetna zveza je ob 30. obletnici Osvobodilne fronte priredila dve predavanji, prof. Metoda Mikuža iz Ljubljane. Dne 22. aprila je bilo predavanje v Kulturnem domu v Trstu, dne 23. aprila pa v Prosvetni dvorani v Gorici. Po predavanjih so bile na sporedu partizanske pesmi. V Trstu je pel zbor Valentin Vodnik iz Doline, v Gorici pa zbor Jezero iz Doberdoba.

V počastitev spomina tov. Tomaža Rupnika

Dne 28. aprila poteče sedem let odkar je umrl tovariš Tomaž Rupnik. V počastitev njegovega spomina daruje žena tovarišica Johana 2.000 lir za DELO.

Tovariš Martin Sosič iz Banov daruje 1.000 lir za sklad DELA.

Tov. Stano Kralj 50-letnik

Tovariš Stano Kralj iz Trebč slavi svoj petdeseti rojstni dan. V matični knjigi je zapisano, da se je rodil dne 29. aprila 1921.

Našega jubilara ni težko predstaviti. Poznan je ne le v Trebčah in v bližnji okolici, marveč tudi v oddaljenih krajih. Že od konca zadnje vojne je vsestransko aktiven tako na političnem kot na kulturno-prosvetnem in športnem področju. Srečujemo ga na najrazličnejših prireditvah in manifestacijah, a kar je še važnejše, srečujemo ga pri delu. Ne prikrivamo, da se čestokrat vprašamo: od kod toliko energije, toliko odločnosti in vztrajnosti.

Tovariš Stano je kot nešteto njegovih sovrstnikov okusil grenkobo ječe in internacije v Nemčiji. Domov je prišel po osvoboditvi in se takoj vključil v naše organizacije. In v njih je vedno aktiven. Ni dejavnosti v njegovem kraju, pri kateri ne bi sodeloval. Sodeloval je pri športu, pri prosveti, kjer je nastopil tudi kot igralec. Sodeluje v pevskem zboru, in je tudi njegov predsednik; čeravno ni godbenik, sodeluje pri vaški godbi, saj je njen tajnik, istočasno pa je tudi organizacijski tajnik sekcije KPI.

Ob pomembnem življenjskem jubileju tovariši iz Trebč, vse trebenske organizacije in vsi, ki ga poznajo ter cenijo, iskreno čestitajo. In tem čestitkam se pridružuje tudi naš list.

Nadaljevanje

Še vedno čakamo

(Nadaljevanje s 1. strani)

šine v deželi Furlaniji - Julijski krajini.

Od časa do časa prihaja na dan predlog, da bi manjšina morala zahtevati ustanovitev vladne ali parlamentarne komisije, v kateri naj bi bili tudi Slovenci in ki bi imela na logo, da prouči potrebe in zahteve naše skupnosti ter predlaga vladi njihovo rešitev.

Komunisti odklanjamo take vrste študijskih komisij, ker so slovenski problemi že davno dozoreli. Za njih rešitev je potrebna la dobro volja. Nekdo bi lahko dostavil, da Slovenci hočejo biti prisotni pri reševanju lastnih problemov. Ta želja je tudi upravičena, toda kako naj se uresniči? Pred dokončno odobritvijo enega ali več zakonov, bi jih morala vlada ali parlament poslati predstavnikom slovenske nar. skupnosti, da jih ti kolegialno proučijo v določenem roku. Imeti bi morali tudi pravico, da postavijo tudi morebitne spreminjalne in dodatne predloge. Taka procedura je bila sedaj uveljavljena kar se tiče dodelitve oblasti deželam z normalnim statutom: vlada izda začasen dekret, dežele se o njem izrečejo v 60 dneh. Slovenski predstavniki niso dežela, bi kdo lahko pripomnil. Res je, a vendar s politično voljo se lahko premoti tudi to vprašanje.

Vladimir Gortan

(Nadaljevanje z 2. strani)

Vladimir Gortan je junak in žrtev tega boja. S svojo krvjo je izpričal, da ima pravico do svobode le tisto ljudstvo, ki se zna za svobodo boriti in se žrtvovati. Svoboda ni dar trinogov marveč uspeh vztrajnega boja.

Nimamo namena, da bi si prisvajali Gortana kot političnega pristaša. Naj je bil naš pristaša ali ne, je bil naš človek, ker je bil član proletarskega razreda in zatiranega naroda. Zato ne vprašamo, kakšno je bilo njegovo politično prepričanje.

Boj proti fašizmu je boj proletariata. Fašizem je mogoče premagati le če se premaga kapitalistični režim, ki ustvarja in vzdržuje fašizem. Fašizem je kapitalizem, je zadnja stopnja kapitalističnega imperializma.

Boj zatiranih narodov in narodnih manjšin proti zatiralcem more biti uspešen le če je združen z bojem, ki ga bije vesoljni proletariat proti kapitalizmu.

Narodno vprašanje ni vprašanje narodnih manjšin in vprašanje kapitalističnih držav, marveč zadeva zatiranih narodov in je zato proletarsko gibanje, je naloga vseh, ki se resnično bore za zmago, proletariata in za osvoboditev zatiranih narodov.

Iz Gortanovega groba naj zraste organizem delavsko-kmečkega ljudstva v Julijski krajini proti italijanskemu fašizmu in proti reakciji vseh držav in vseh narodov.

Zgodilo se je pred kratkim

Hodite po mestu. V teh sončnih pomladnih jutrih nas vse rado premami, pa se brezskrbno sprehajamo in opazujemo izložbe, zgradbe in ljudi, ki pridno lezejo mimo nas, vsak s svojim opravkom.

Kaj se dogaja, za božjo voljo! Ljudje se umikajo in z mešanim občutkom začudenja in presenečenja strmijo predse. Z one strani ulice, kakor bel oblak na nebu v jasnem jutru, prihaja človek Sam. Sam s seboj. Okoli njega je praznina in občutek te prevzame, da ne hodi, ledbi. Don Kihot je; Don Kihot dvajsetega stoletja, ki se mu je izneveril celo Sancho Panza, da mora sam in brez osliča na dolge poti, preko devetih gora in devetih voda.

Drago (dr.) Štoka čuti svoje poslanstvo kot težko, odgovorno, utrudljivo, zahtevno čast. Kot deželni poslanec Slovenske, čudno, skupnosti, si pa prizadeva za to, da bi lahko jutrišnji Slovenčki mirno govorili po naše, brali dvojezična imena vasi, zahajali (kot vsi otroci, neradi) v svoje šole, da bi kmetom ostala zemlja, kar je je še ostalo in da bi delavci lahko stavkali po slovensko.

Delo je težko, ker je sam. Nihče mu ne pomaga, niti Sancho Panza, ki bi bil tako potreben. Edini sredi sveta, ki ga ne razume. Niti organizacije nima, da bi lahko rekel: pomaga mi vojska, ki ji poveljujem.

Zgodilo se je, pred kratkim, da je prišel Tito v Rim. S prijateljem Saragatom sta se razgovarjala o važnih rečeh, pa ga je preblisnila misel: «In Drago Štoka? Kje je Drago Štoka, da ga ne vidim. Lepo bi bilo, če bi mi kaj povedal». In res je Tito priredil velik sprejem v Rimu in ob koncu sprejel tudi...

Tu se pričena drugi del zgodbe. Kaj sta se Štoka in Tito pogovarjala vemo. Vse nam je povedal v razgovoru z zamejsko Oriano Fallaci, urednikom Mladike, ki kljub vinogradniškemu imenu ni glasilo dolinske srenje. Povedal je, da sta se s Titom srečala na sprejemu. Vprašanje: kdo pa je še bil na sprejemu? Odgovor dr. Stoke: Parri, Nilde Jotti, Pajetta, La Malfa, Silva Koscina (lepa, kajne?)...

Če dr. Štoka srečate po cesti in ga nagovorite po slovensko si lahko pričakujete, da vam ne bo odzdravil in šel naprej. Pa brez zamere, ni sam kriv: ne vidi. Odmaknjenost vpliva verjetno tudi na vid, ki pred drugimi Slovenci peša.

Iz slike, ki jo objavljamo in za katero vam prisegam, da je bila posneta na razgovoru predstavništva slovenske manjšine pri Titu, lahko vsi vidite, do kolikšne mere je samotarski dr. Štoka kratkoviden. Pred nosom, prav v smeri njegovega pogleda sedita Žarko Rače (preds. SKGZ) in poslanec Albin Škerk, ki je kot komunist posebno neviden (stare navade iz ilegale). Na sliki ni videti socialista Marka Valtritscha iz Gorice, ki je sedel na drugi strani.

Kaj res, da ga ni videl?

Cervantes piše v svojem velikem delu, da je Don Kihot večkrat ukazoval ljudem, ki jih je srečal po poti, naj mu pomagajo.

Pa ne daj Bog, da ni morda mislil naš slovenski, edini, zveličavni, da so ostali člani slovenske delegacije pri Titu bili le oprode?

Crt

PS: Naj nam dr. Štoka ne zameri, če smo mu posvetili parodijo. Toda menimo, da bi lahko končal z gigantomanijo, ki je tipična za Slovensko skupnost in njene predstavnike. Ni pozabil imenovati Škerka, Raceta in Waltritscha (sebe ni pozabil), temveč jih je hote ignoriral, kot vedno, ker voliči SS ne smejo vedeti, kaj je enotnost in kaj enotni nastopi, kjer ni SSL alfa in omega slovenstva, temveč le enakopraven partner. Prav je, da se naučimo političnih dimenzij, kajti tudi volilec SSL se bo nekega dne zagnusilo to neprestano gnetenje možganov in vcepjanje kompleksa osamljenosti. Sicer bomo nekega dne brali, da na našem planetu živi SSL (in še nekaj milijard spremljevalcev).

25. aprila popoldne je bila pomembna protifašistična manifestacija v Prosvetnem domu na Opčinah. Organiziralo jo je prosvetno društvo Tabor skupaj z združenjem bivših partizanov. O pomenu zgodovinske obletnice so govorili: predsednik društva Tabor tov. Rudi Vremec, član pokrajinskega združenja ANPI tov. Vladimir Kenda in predsednik istega združenja tov. Arturo Calabria. Kulturni spored so izvajali: pevski zbor Tabor z Opčin, zbor Primorec iz Trebč in skupina Canzoniere triestino. Ob istem času je bila prav tako pomembna manifestacija v Štandrežu pri Gorici katero je priredilo prosvetno društvo Oton župančič ob sodelovanju s krajevno sekcijo bivših partizanov - ANPI. Govorila sta društveni predsednik tov. Danilo Nanut in namestnik komisarja divizije Garibaldi-Natisone tov. Vincenzo Banfi-Marini. Kulturni spored so izvajali domači recitatorji in pevski zbor Oton župančič.

(Na gornji sliki: pevski zbor Tabor na nedeljski prireditvi)

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino
Direktor Marija Bernetič
Ureja uredniški odbor
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Tisk: Tip. Riva - Trst
Ulica Torrebianca, 12